

مرکز مدیریت حوزه های علمیه

تبلیغ و آموزش کاربردی

طرح تربیتی

مدارس امین

اداره کل همکاری های تبلیغی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

۴	مقدمه
۴	هدف کلان:
۴	شاخصه‌های اصلی:
۵	سیاست‌های کلان طرح تربیتی:
۶	عوامل مهم و مؤثر در تربیت
۶	راهکارهای دستیابی به شاخصه‌های اصلی:
۷	شاخص اول: خودشناسی و شناخت جایگاه انسانی
۷	هدف:
۷	روش‌ها و راهکارها:
۸	شاخص دوم: محبت و عشق به خدا، قرآن و اهل بیت <small>علیهم‌السلام</small>
۸	هدف:
۸	روش‌ها و راهکارها:
۱۰	شاخص سوم: ایمان به غیب
۱۰	هدف:
۱۰	روش‌ها و راهکارها:
۱۲	شاخص چهارم: نماز
۱۲	هدف:
۱۲	روش‌ها و راهکارها:
۱۴	شاخص پنجم: گناه‌گریزی
۱۴	هدف:
۱۴	روش‌ها و راهکارها:
۱۶	شاخص ششم: حیاء
۱۶	هدف:
۱۶	روش‌ها و راهکارها:
۱۸	شاخص هفتم: صداقت، راستگویی و درستکاری
۱۸	هدف:
۱۸	روش‌ها و راهکارها:
۲۰	شاخص هشتم: امر به معروف و نهی از منکر
۲۰	هدف:
۲۰	سیاست‌ها:
۲۰	روش‌ها و راهکارها:
۲۲	شاخص نهم: ارزش علم و اهمیت عالم
۲۲	هدف:
۲۲	روش‌ها و راهکارها:
۲۴	شاخص دهم: نظام اسلامی، ولایت فقیه و تقلید
۲۴	هدف:
۲۴	روش‌ها و راهکارها:

مقدمه

اهمیت و ضرورت تربیت بر هیچ کس پوشیده نیست و چنانچه از آموزه‌های اسلامی در قرآن کریم و روایات معصومین استفاده می‌شود، تزکیه و تربیت از مباحث اصولی و محوری محسوب می‌شود.

از آنجا که بحث تربیت از پیچیدگی‌های بسیاری برخوردار است و گستره تربیت و تفاوت‌های حاصل از آن مراتب بسیار زیادی دارد تا جائیکه فاصله بین والاترین انسان یعنی پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و شقی‌ترین انسانها را شامل می‌شود؛ بهتر دیدیم برای متمرکز سازی فعالیت‌های تربیتی در طرح به گونه‌ای عمل شود که شاخص‌های اساسی و ضروری تربیتی با عناوین مشخص ترسیم گردد تا از پراکندگی پرهیز شده و هدف طرح، تأمین آن شاخص‌ها در اکثر دانش آموزان ترسیم گردد.

هدف کلان:

هدف اصلی، تربیت دانش آموزانی است که باورها و رفتارهای اساسی دینی در وجود آنها نهادینه شود و برخی از رفتارهای ضروری ارزشی را به تناسب ظرفیت و رشد خود تجربه کنند.

شاخصه‌های اصلی:

از آنجا که انسان دارای جوانب مختلف و ظرفیت‌های فراوان است، برای اینکه در راه رشد و تعالی قدم بردارد علل و عوامل متعددی را می‌طلبد تا او را به این طریق رهنمون سازد و اگر بعضی از این علل و عوامل مفقود باشد ممکن است از رسیدن به نله کمال بازماند.

ولی با استفاده از آیات و روایات و کلام نورانی معصومین علیهم السلام در می‌یابیم که جلوگیری از بارور شدن بعضی از رذائل یا برعکس پروراندن بعضی فضائل اخلاقی، مقدمه‌ای است برای رشد رذائل یا فضائل دیگر. از همین رو شاخصه‌هایی را انتخاب و نبیین کرده‌ایم که بتواند زمینه‌های بارور شدن تمام فضائل اخلاقی را مهیا و راه رشد و تکامل را هموار ساخته و در مسدود کردن راه‌های نفوذ خلقتی منفی و رفتارهای غیرارزشی مؤثر باشد.

۱) شناخت جایگاه انسانی خود؛

۲) محبت و عشق به:

➤ الف- خدا؛

➤ ب- قرآن؛

➤ ج- معصومین

۳) ایمان به غیب؛

۴) نماز؛

۵) صداقت و راستگویی؛

۶) گناه‌گریزی (تقوی)؛

۷) حیاء؛

۸) اهمیت علم (احترام به عالم)؛

۹) حساس بودن نسبت به نظام، ولایت فقیه و تقلید؛

۱۰) امر به معروف و نهی از منکر.

سیاست‌های کلان طرح تربیتی

دانش آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی تغییرات شخصیتی بسیار عمده‌ای داشته، بگونه‌ای که می‌توان گفت نیازمندی‌های مقطع ابتدائی تا دبیرستان و قدرت فهم و درک آنان و آسیب‌هایی که در معرض آن قرار دارند دارای تفاوت‌های بسیار زیادی است. در بخشی از این دوران، بلوغ رخ می‌دهد. تغییرات جسمی بسیار چشمگیری در هر سال اتفاق می‌افتد. توان درک و رشد فکری کودکان و نوجوانان خیلی متغیر است از این رو با توجه به شناخت مخاطب استعداد، توان تربیت پذیری و نیازمندی‌های معرفتی دینی آنان باید برنامه‌ریزی نمود. به همین دلیل موارد ذیل بعنوان سیاست‌های کلان تربیتی مورد توجه قرار می‌گیرد.

- ۱) قرآن و عترت علیهم‌السلام در همه امور به عنوان الگوی تربیتی، محور قرار گیرند؛
- ۲) اعتدال و میانه روی در تمام برنامه‌ها به ویژه در تشویق و تنبیه، به عنوان یک ضرورت مورد توجه قرار گیرد؛
- ۳) با توجه به آیه شریفه **يُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ...** تربیت بر تعلیم مقدم باشد (بنابراین متون آموزشی و سخنان و رفتار مدیران، معلمان و اولیاء نباید در تضاد با هدف‌های تربیت اسلامی باشد)؛
- ۴) در کلیه برنامه‌ها به دفاع از نظام، انقلاب و رهبری توجه و اهمیت داده شود؛
- ۵) به تداوم، ممارست و تمرین در تربیت توجه شود؛
- ۶) تفاوت‌های فردی در تربیت باید در نظر گرفته شود؛
- ۷) هدف اصلی در تربیت، نهادینه شدن ارزش‌های دینی و اخلاقی است؛ از این رو باید به طور مستمر و در همه سنوات تحصیلی این ارزش‌ها مورد توجه قرار گیرد؛
- ۸) برای پرداختن به ویژگی‌های تربیتی لازم است از ابزارهای مختلف اعم از کتاب، CD، فیلم و ... نیز بهره گرفته شود تا زمینه تمرین و ممارست برای دانش آموزان فراهم گردد؛
- ۹) در مقطع ابتدائی بیشتر فعالیت‌های تربیتی باید بر محور توصیف و نشان دادن زیبایی‌های شاخص‌های تربیتی و ترسیم زشتی‌های ناهنجاری‌ها باشد؛
- ۱۰) در مقطع راهنمایی علاوه بر توصیف، لازم است دلایل و براهین دینی و عقلی برای شاخص‌های تربیتی بیان گردد، لیکن بسیار ساده و روان مطرح شود؛
- ۱۱) در مقطع دبیرستان علاوه بر استدلال و برهان، باید شاخص‌های تربیتی را بگونه‌ای نهادینه ساخت که فرد برای ورود به دانشگاه و مصون ماندن از آفت‌های محیط مختلط دختران و پسران و شاخص‌های ضد تربیتی و رفتارهای روشنفکر مآبانه آماده گردد.

عوامل مهم و مؤثر در تربیت

برخی عوامل مهم و مؤثر در تربیت که کارگزاران طرح باید به آنها توجه داشته باشند:

- ۱) عملکرد مدیران، معلمان و کادر مدرسه؛
- ۲) تشکل‌های موجود در مدرسه و جامعه (بسیج، هیئت‌ها و ...)
- ۳) والدین و خانواده؛
- ۴) دوستان، هم کلاسی‌ها، همسالان، هم بازی‌ها و ...
- ۵) فرهنگ اجتماعی منطقه (تدین مردم، علاقه مردم به روحانیت یا عدم آن، اعتیاد و ...)
- ۶) مذهب، باورها، ارزش‌های حاکم، شبهات و ...
- ۷) تغذیه (کمیت، کیفیت، زمان)؛
- ۸) عبادت و شرکت در مراسم‌های مذهبی و دینی (نماز جماعت، دعاها و ...)
- ۹) وسائل ارتباط جمعی (صدا و سیما، مطبوعات، ماهواره، اینترنت، پیامک، بلوتوث و ...)
- ۱۰) سیستم آموزشی و مقررات سازمانی؛
- ۱۱) فضای فیزیکی و معنوی حاکم بر مدرسه.

راهکارهای دستیابی به شاخصه‌های اصلی:

برای دستیابی به هر یک از شاخصه‌ها تفصیلی که ذکر شد، روش‌ها و راهکارهای مختلفی وجود دارد. برخی از راهکارها و روش‌ها مختص یک شاخص خاص می‌باشد و برخی از آنها به صورت مشترک در همه شاخصه‌ها، کاربرد دارد. یکی از روش‌ها و راهکارهای مشترک، تبیین موضوع از طریق آیات و روایات می‌باشد. اینک راهکارها و روش‌های دستیابی به هر یک از شاخصه‌های مورد نظر به تفصیل توضیح داده می‌شوند.

شاخص اول: خودشناسی و شناخت جایگاه انسانی

هدف:

خودشناسی دانش آموزان و آشنایی بیشتر آنان با هویت انسانی خویش به منظور فراهم کردن زمینه خداشناسی و حرکت به سمت تکامل معنوی.

روش‌ها و راهکارها:

- ۱) تبیین و ترسیم برتری انسان در گردونه هستی و کرامت انسانی او با توجه به آیات و روایات به ویژه آیه کریمه: *وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ*. (برای این منظور علاوه بر سخنرانی توسط مربی و اساتید فن، می‌توان از روشهای دیگری مثل مسابقه کتابخوانی، مقاله نویسی، روزنامه دیواری و... استفاده کرد)؛
- ۲) تبیین و ترسیم دقیق و هوشمندانه پیچیدگی‌های آفرینش انسان و ویژگی‌های روحی، روانی و معنوی او؛
- ۳) ایجاد فرصت برای ارائه توانمندی‌ها یعنی مربی باید به گونه‌ای فضا سازی کند که هریک از دانش آموزان در یک زمینه (اعم از درسی، ورزشی، اخلاقی، انضباطی، هنری و...) ممتاز باشند؛
- ۴) معرفی الگوها، به گونه‌ای که موجب امیدواری دانش آموزان در رسیدن به مراتب بالاتر شده و از اسطوره سازی‌های غلط که موجب یأس و ناامیدی می‌شود، پرهیز شود؛
- ۵) آموزش و تشویق دانش آموزان به ارزشیابی خود از دیدگاه خویش و دیگران (دانش آموز باید نقاط قوت و ضعف خود را از دیدگاه خود و دیگران ثبت کرده و برای اصلاح نقاط ضعف و پرورش و بهره‌گیری از نقاط قوت خویش با راهنمایی مربی خود اقدام کند؛
- ۶) درخواست از دانش آموز که برای حل مشکلات یا ناهنجاری‌های خویش راه حل ارائه کند و مربی نیز در این راه او را یاری دهد؛
- ۷) ایجاد ارتباط خاص با افرادی که دچار مشکل هستند (مربی باید با صحبت خصوصی با این افراد، آنها را در زمینه شخصیت، توانمندی و استعدادهايش آگاه سازد)؛
- ۸) ارزیابی هر دانش‌آموز از طریق دوستان به صورت سالیانه (البته باید مربی تذکر دهد که فقط نقاط قوت دوستان خود را بنویسند و به مربی ارائه دهند تا مربی پس از تجزیه و تحلیل آنها، دانش آموز مورد نظر را از توانمندی‌ها، استعدادها و نقاط قوتش آگاه سازد)؛
- ۹) مطالعه کتاب‌های مفید در این زمینه؛
- ۱۰) مشورت با دانش آموزان در مسائل پیرامون خودشان مثل استفاده از آنها در طراحی سؤال امتحانی؛
- ۱۱) اختصاص زمان‌هایی که دانش آموزان هر کدام به طور خصوصی بتوانند درد دل‌های خود را مطرح کنند.

شاخص دوم: محبت و عشق به خدا، قرآن و اهل بیت علیهم السلام

هدف:

نهادینه سازی و تثبیت محبت و عشق خدا، قرآن و اهل بیت علیهم السلام در دل دانش آموزان، طوری که محبت دیگران در طول این عشق و علاقه و در مسیر رسیدن به مرحله حبیب الهی باشد.

روش‌ها و راهکارها:

۱) بیان نعمت‌های الهی اعم از مادی و معنوی:

➤ الف) معنوی مثل: دین، قرآن، پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام؛

➤ ب) مادی مثل: آفرینش کرات آسمانی، خورشید، ستارگان و ...

۲) تبیین حکمت احکام الهی و آموزه‌های دینی؛

۳) بیان اخبار علمی که در لسان روایات آمده است برای مثال پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: آب زمزم بهترین آب روی زمین است. همین مسئله امروز توسط دانشمند ژاپنی ثابت شده است و مثال‌های متعدد دیگر؛

۴) ذکر مواردی از عنایات الهی و معصومین علیهم السلام برای حل مشکلات (توسط مربی و دانش آموزان)؛

۵) تبیین زیبایی‌های کلام الهی و سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله، اهل بیت علیهم السلام [انّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا محاسنَ کلامنا لَاتَّبَعُونَا] تبیین زیبایی‌های کلام؛

۶) تبیین ویژگی‌های محبت به خدا مانند اینکه:

➤ الف) محبت خدا عشق برتر است؛

➤ ب) عشق به خدا درمان عشق‌های مجازی است؛

➤ ج) ..... به فراق منجر نمی‌شود؛

➤ د) ..... با محبت خوبان (پدر، مادر، معلم و ...) قابل جمع است.

۷) تبیین جلوه‌های رحمانی و محبت آمیز خدا به بندگان؛

۸) تبیین جلوه‌های شاد اهل بیت علیهم السلام در دنیا و آخرت در چهار محور؛

۹) بیان ویژگی‌های محبت خدا و اهل بیت علیهم السلام در دنیا و آخرت در چهار محور:

➤ الف) این محبت تکلیف است. (قل لا اسئلكم علیه اجر الا الموده فی القربى)؛

➤ ب) محبت به خدا و اهل بیت علیهم السلام دارای اجر و پاداش است؛

➤ ج) اینکه آثار و برکات فراوان دارد (المرء مع من احب) اینکه شیعه فراتر از محبت است (محبت به تنهایی

کافی نیست و پیروی و تبعیت نیز لازم است).

۱۰) تبیین و مقایسه رفتار کریمانه اهل بیت علیهم السلام با دشمنانشان (مثل بستن آب به روی لشکریانش امام علی علیه السلام در

صفین توسط معاویه و بستن آن توسط علی علیه السلام به روی لشکریان معاویه)؛

۱۱) بیان برخی از ویژگی‌های رفتاری پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام مثل کمک به دیگران انفاق و دستگیری از نیازمندان

و ...؛

- ۱۲) بیان علاقه و محبت پیامبر ﷺ و اهل بیت ﷺ نسبت به پیروانشان (چنانکه امام زمان ﷺ در توفیق شریف خود به شیخ مفید فرمودند به (اَنَا غَيْرُ مَهْمَلِينَ لِمَرَاعَاتِكُمْ وَ لَا نَاسِينَ لَذِكْرِكُمْ)؛
- ۱۳) بیان ویژگی‌های شخصیتی پیامبر ﷺ که معرف عظمت و کرامت ایشان است؛
- ۱۴) معرفی ائمه به عنوان ولی نعمت و واسطه فیض الهی (در حدّ خواندن حداقل قسمتی از جامعه و ادعیه رجبیه و... معرفی شده است)؛
- ۱۵) تبیین اصرار بر هدایت توسط اهل بیت ﷺ مثل بالمؤمنین رؤوف رحیم - رحمة للعالمین - عزیزٌ علیہ ما عنتم و ...؛
- ۱۶) بیان برخی از رفتارهای عاشقانه و فداکاریهای یاران اهل بیت ﷺ نسبت به آنها (مثل میثم تمار و...؛
- ۱۷) بیان اینکه خدا و رسول ﷺ شما را می‌بینند (و قل اعملوا فیسری الله عملکم و رسوله و المؤمنون)؛
- ۱۸) درخواست از دانش آموزان برای مشخص کردن کارهایی که اهل بیت ﷺ دوست دارند ما انجام بدهیم و اینکه چه کارهایی را برای اهل بیت ﷺ و جلب رضایت آنان انجام داده‌اند؛
- ۱۹) راه اندازی هیئت به ویژه هیئت‌های مخصوص جوانان و نوجوانان و دانش آموزان و مشارکت دادن آنها در کارهای اجرایی این هیئت‌ها؛
- ۲۰) برگزاری مراسم باشکوه در اعیاد مذهبی و ایجاد سرور در مدرسه و مشارکت دادن دانش آموزان در این کارها (مثلاً هر قسمتی از مدرسه را چند نفر از آنها تزئین کنند)؛
- ۲۱) ترویج اذکار مختلف و بیان خصوصیات اذکار، آیات، سور و دعاها و تاکید بر انس با آنها؛ با عنایت بر فهم و ترجمه آنها؛
- ۲۲) اختصاص فرصتی برای ذکرها مثل صلوات، استغفار، دعای سفر، دعای مطالعه، دعای خواب، دعای وضو و سوره واقعه برای رفع فقر؛
- ۲۳) ترویج احترام به سادات با توجه به انتساب آنان به پیامبر اکرم ﷺ؛
- ۲۴) ترویج نذر برای اهل بیت ﷺ؛ (به منظور تکامل معنوی و رفع مشکلات زندگی)؛
- ۲۵) ترویج فرهنگ سلام دادن به اهل بیت ﷺ؛
- ۲۶) ذکر آثار دنیوی و اخروی در هدیه به اهل بیت ﷺ همچنان که در زیارت جامعه آمده است: و جعل صلاتنا علیکم طیباً لخلقتنا و طهاره لافسنا و تزکیه لنا و کفاره لذنوبنا؛
- ۲۷) بیان آداب ارتباط با اهل بیت ﷺ: (مانند آداب زیارت و ...؛
- ۲۸) شروع کلاس با آیت الکرسی؛ با دعای سلامتی امام زمان ﷺ و با توسل به اهل بیت ﷺ؛
- ۲۹) گره زدن شادی‌های دانش آموزان به اهل بیت ﷺ مثلاً در ایام میلاد ائمه برای دانش آموزان ممتاز و همچنین آنهایی که همنام امام مورد نظر هستند هدیه بگیریم؛
- ۳۰) استفاده از زنگ یا علی برای استراحت یا مراسم شاد؛
- ۳۱) تبیین محبوب بودن دانش آموزان نزد خدا و اهل بیت ﷺ ان الله یحب بغاه العلم).

شاخص سوم: ایمان به غیب

هدف:

نهادینه کردن ایمان به غیب و تبیین اینکه امور غیبی در زندگی انسان و مقدرات او نقش مهمی دارند.

روش‌ها و راهکارها:

۱) بیان تأثیر عوامل معنوی در زندگی و موفقیت انسان‌ها مثل:

- الف: قرآن: بیان تأثیر قرآن در ایجاد آرامش و موفقیت افراد مثل تأثیر تلاوت سوره حمد برای شفاء، معوذتین برای پیشگیری از چشم زخم، آیه الکرسی برای حفظ انسان از آفات و بلاها، سوره واقعه برای توسعه روزی، سوره نبأ برای رفتن به حج و ...؛
- ب: دعا: تأثیر دعا در موفقیت انسان (مثل مقام معظم رهبری دامت برکاته و مرحوم آیت ا... بهجت قده) و دعای مطالعه و دعای سفر و دعای حافظه و ... بیان آثار خاص برخی از دعاها؛
- ج: ذکر: تأثیر اذکار مختلف مثل تهلیل، تحمید، تسبیح، ذکر یونسیه و ... و بیان آثار این دعاها مثل تأثیر تهلیل در آرامش و رفع وسواس و تأثیر استغفار برای نزول باران و زیاد شدن روزی و ...؛
- د: وضو: بیان تأثیر وضو در نورانیت انسان، فهم بیشتر و ...؛
- ه: آثار اعمال و کارهای خوب و بد انسان مثل صلح رحم برای طول عمر و صدقه برای دفع بلا و آثار معنوی، آثار دنیوی، نعمتهای اخروی، تأثیر در ذریه، تأثیر در آینده خود فرد، آثار جسمی و سلامتی، نزول بلا در دنیا و عذاب های اخروی و ... .

۲) بیان ثواب و عقاب اعمال مثل نعمت‌های بی شمار الهی در بهشت و عذاب‌های متعدد در جهنم؛

۳) توجه دادن دانش آموزان به وجود مسائل غیبی از طریق تشبیه امور غیبی به امور نامحسوس مانند امواج رادیویی و ... که هستند ولی دیده نمی‌شوند؛

۴) تبیین امدادها و الهامات غیبی از طریق:

- الف: تبیین برخی از امدادهای غیبی مشخص مثل طوفان شن در طبس و ... توسط مربی؛
- ب: بیان خاطراتی از امدادهای الهی برای دانش آموزان توسط خود آنان؛
- ج: سؤال از دانش آموزان در مورد تأثیر ایمان به غیب در زندگی شخصی و تحصیلی و ...؛
- د: تشویق دانش آموزان به تجربه کردن عوامل معنوی در زندگی و بستر سازی برای این منظور و ...؛
- ه: راه اندازی روزنامه دیواری برای بیان خاطرات و نوشتن شعر و مقاله و... در مورد ایمان به غیب و تأثیر عوامل غیبی در زندگی دانش آموزان؛
- ز: در خواست نقاشی از دانش آموزان در مورد بهشت و جهنم و مسائل دیگر غیبی.

۵) بیان اظهار عجز دانشمندان بزرگی مثل ابوعلی سینا، انشتین و ... و پی بردن به عدم درک اغلب اسرار عالم خلقت؛

۶) بیان قانون عمل و عکس العمل البته همراه با آسیب‌شناسی این مسئله و اینکه قوانین الهی گاهی در عرض هم هستند و همدیگر را خنثی می‌کنند مثلاً خدمت به پدر و مادر باعث گشایش در زندگی می‌شود لیکن عوامل دیگر مثل امتحان ممکن است این را خنثی کند و زندگی سخت شود؛

۷) مقایسه بین انسان‌های معتقد و غیر معتقد به غیب (مثل مقایسه رزمندگان اسلام در دفاع مقدس با نیروهای بعثی)؛

۸) بیان برخی از اتفاقات مهم کشور و جهان که نقش عوامل معنوی و امدادهای غیبی در آنها برجسته است مثل شکست آمریکا در طبرستان، جنگ تحمیلی با همه امکانات آنها و بی امکانات بودن ما؛

۹) بیان یافته‌های علم روز در مورد تأثیر عوامل غیبی و معنوی در پدیده‌های مثل cd شهادت آب، تحقیقات در زمینه آب زمزم، تأثیر دعا و آرامش روح و روان و درمان در بیماری‌های جسمی و برخی از جریانات سریال کلید اسرار؛

۱۰) توسل به حضرات معصومین علیهم‌السلام مثل شروع کلاس با توسل به اهل بیت علیهم‌السلام و توصیه به اینکه دانش آموزان برای رفع مشکلات متوسل ایشان شوند؛

۱۱) تشویق دانش آموزان به انجام کارهای خوب بدون چشم‌داشت مادی، مثلاً تمیز کردن کلاس بدون اطلاع دیگران؛

۱۲) ارائه برنامه معنوی و تربیتی: مثلاً بگوئیم اگر می‌خواهید ایمان به غیب‌تان افزایش یابد این کارها را باید انجام دهید.

۱۳) نماز اول وقت با تربت امام حسین علیه‌السلام

۱۴) پرهیز از لقمه حرام

۱۵) نماز شب

۱۶) روزه گرفتن

۱۷) احترام به پدر و مادر، البته موانع آن هم بیان شود مثلاً اگر پرسیدند چه کنیم که دعای ما مستجاب شود؟ بگوئیم چه کرده‌ای که دعایت مستجاب نمی‌شود؟ چون طبق معمول باید مستجاب شود.

شاخص چهارم: نماز

هدف:

تبیین اهمیت و جایگاه نماز و علاقمند کردن دانش آموزان به آن در جهت تقویت و روحیه تعبد و ایجاد علقه و ارتباط مستمر با خداوند متعال.

روش‌ها و راهکارها:

۱) تبیین و آموزش فلسفه، ثواب، آثار و برکات نماز؛ اعم از برکات دنیوی و اخروی و بیان عواقب و پیامدهای دنیوی و اخروی ترک نماز به تناسب سن بچه‌ها؛

۲) نهادینه کردن فرهنگ نماز و تبیین اهمیت آن از طریق:

➤ آموزش نماز از سنین قبل از دبستان به وسیله CD آموزشی، کتاب مصور، نمایش و ...؛

➤ تمرین نماز از دبستان در مدارس؛

➤ توجیه اولیاء جهت نهادینه کردن نماز در منزل از طرق مختلف مثل بردن بچه‌ها به نماز جماعات مسجد، همراه

کردن بچه‌ها با نماز اولیاء در منزل و تشویق بچه‌ها به نماز از طرق مختلف مثل دادن بهترین سجاده‌ها به بچه‌ها،

پوشیدن لباس خوب و معطر و اهمیت دادن به نماز اول وقت و ...؛

➤ برنامه ریزی برای نماز خواندن بچه‌ها از دوم و سوم دبستان؛

➤ تشویق دانش آموزان در مدرسه توسط مدیر و معلمین از طریق دادن نمره و امتیاز، زدن عکس بچه‌ها در مدرسه یا

روزنامه دیواری، دادن جوایز به صورت اتفاقی، دادن برخی از مسئولیتها مثل مکبر بودن و ... تشویق کلامی،

معرفی کردن فرد به عنوان فرد نمازگزار در بین دوستان، اقوام و ...؛

➤ آسان جلوه دادن نماز و رعایت تدریج در دعوت به نماز؛

➤ الگو بودن معلمین و کادر مدرسه اقتضا می‌کند که در مسئله اهمیت دادن و تقید به نماز اول وقت و ... پیشقدم

باشند؛

➤ نهادینه کردن فرهنگ تشکر در مدرسه و تبیین اینکه نماز نیز نوعی تشکر از خداست.

۳) تشویق و فرهنگ‌سازی تردد به مسجد و حضور آنها در مسجد و نماز جماعت در صورت فراهم بودن شرایط؛

۴) تشویق و ترغیب دانش آموزان با دادن جوایز برای شرکت آنها در نماز جماعت یا دادن جایزه به کلاسی که

بیشترین شرکت کننده را داشته و یا برای کسانی که دیگری را به نماز آورده‌اند. البته به صورت موردی و

اتفاقی تا دانش آموزان شرطی هم نشوند؛

۵) پرهیز از برخوردهای مستبدانه و تنفر آفرین به ویژه در بیدار کردن بچه‌ها برای نماز صبح؛

۶) برنامه‌ریزی برای زنگ نماز در مدارس خاص مثل مدارس وابسته، نمونه دولتی و ...؛

۷) دعوت و تشویق به نماز در شرایط مناسب و شاد باشد مانند اعیاد، جشن‌ها و ...؛

۸) آگاهی بخشی به این مسئله که تمام ملت‌ها و ادیان مختلف نماز و نیایش دارند؛

- ۹) ارائه تکلیف به دانش آموزان دبستان مثلاً: دو رکعت نماز نزد پدر و مادر بخوانند و تأییدیه بگیرند؛
- ۱۰) برنامه‌ریزی و فضا سازی برای برگزاری باشکوه نماز مثل پخش اذان، برگزاری نماز جماعت اول وقت و تعطیلی کلاس‌ها موقع نماز، ایجاد فضای شاد و جذاب در نمازخانه، نصب پوستر و بنرهای خوب و زیبا در مورد نماز و ...؛
- ۱۱) باشکوه و پر رنگ برگزار کردن جشن تکلیف دانش آموزان به ویژه پسران و دادن هدیه‌های مذهبی مثل سجاده خوب، انگشتر و ...؛
- ۱۲) توجه دادن دانش آموزان به آداب نماز جهت فراهم کردن زمینه‌های لذت بردن از نماز:
- رفع موانع (خستگی، گرسنگی، تشنگی، پریشانی و ...)
  - ایجاد آمادگی و شوق در افراد و گفتن اینکه نماز معراج مؤمن است؛
  - آمادگی قبل از نماز با وضوی شاداب و ایجاد فضای معنوی در محیط با پخش دعا و مناجات با صوت زیبا؛
  - مواظبت فکر و قلب و پرهیز از گناهان و عوامل حواس پرتی؛
  - یاد مرگ مثل اینکه انسان دارد نماز آخرش را می‌خواند؛
  - خود را بنده واقعی دانستن و توجه به ربوبیت پروردگار؛
  - پرهیز از لقمه حرام؛
  - راحت کردن عبادت (مثل اینکه در قنوت می‌شود با زبان مادری با خدا حرف زد)؛
  - ایجاد احساس نیاز به نماز؛
  - آموزش ترجمه نماز؛
  - تمرکز روی جمله‌های نماز و معانی آن.
- ۱۳) تهیه گزارش و انشاء از رفتن و نماز خواندن در مسجد؛
- ۱۴) انتخاب روحانی خوش اخلاق و جذاب و محبوب برای امام جماعت؛
- ۱۵) مشارکت دادن دانش آموزان یا کلاس‌ها برای برگزاری مراسم باشکوه نماز از جمله: نوبتی کردن اذان، اذان دسته جمعی، تقسیم وظایف برگزاری مراسم نماز بین کلاس‌ها؛
- ۱۶) تشویق معلمان و دانش آموزان تأثیرگذار، درس‌خوان و خوش اخلاق برای حضور در نماز، تا بر دیگران تأثیر داشته باشد؛
- ۱۷) تعیین زمان‌هایی برای کنترل و تصحیح نماز دانش آموزان؛
- ۱۸) برگزاری جشنواره نماز در مدرسه و تقدیر از فعالانی که در برگزاری نماز نقش داشته‌اند یا کسانی که مقاله یا متن ادبی یا شعر و ... در مورد نماز ارائه کرده‌اند؛
- ۱۹) پیشنهاد نمازهای خاص برای رفع گرفتاری‌ها (نماز حاجت، نماز امام زمان علیه السلام و ...)
- ۲۰) بیان خاطراتی در مورد نماز توسط دانش آموزان، مثلاً در مورد اولین نمازی که خوانده‌اند یا ...؛
- ۲۱) نصب تابلو مخصوص نماز که هر کس مطلب، شعر، نوآوری و ... در مورد نماز دارد ارائه کند؛
- ۲۲) پخش کارت احادیث (مثلاً ۲۰ عدد) به صورت اتفاقی در میان نمازگزاران و تعیین جایزه برای کسی که همه کارت‌ها را جمع کرده باشد.

شاخص پنجم: گناه گریزی

هدف:

نهادینه کردن روحیه گناه گریزی در دانش آموزان چون دوری از گناه موجب صفای باطن، روشن شدن دل و نعطاف پذیری در مقابل حق می‌شود.

روش‌ها و راهکارها:

۱) تبیین زشتی گناه و آثار و پیامدهای دنیوی و اخروی آن:

- غیبت کننده و مردار خواری؛
- تشبیه متکبر به مورچه؛
- فکر گناه با فکر مدفوع خوردن؛
- بلند بودن زبان غیبت کننده و له شدن در زیر پا؛
- گناه کردن موجب کم شدن عمر و حبس دعا و فقر و بلا می‌شود؛
- تبیین گناهان کلیدی و کبیره مثل دروغ و ...؛
- تجسم اعمال.

۲) بیان اینکه انسان همواره در محضر خداست و رسول خدا ﷺ، ائمه علیهم السلام و امام زمان ﷺ نیز شاهد اعمال ما هستند؛

۳) تبیین زشتی گناه و سم بودن آن با توجه به آیات و روایات موجود؛

۴) احیاء انگیزه توجه به آموزه‌های دینی، عبرت گرفتن از کسانی که به آموزه‌های دین توجه نکردند و تبیین بن بست‌های اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی و ... جوامع غیردینی؛

۵) توجه به تأثیرپذیری مخاطبان از محیط و گروه‌های مذهبی و ...؛

۶) توجه دادن به قانون عمل و عکس العمل (از مکافات عمل غافل مشو) مثل تأثیر نگاه به نامحرم، بی احترامی به پدر و مادر؛

۷) تحقیر گناه و بزهکاری‌ها و طنزسازی پیرامون آن (قابل استفاده از گفت و شنود کیهان، مسابقه کاریکاتور، شعر و لطیفه سازی)؛

۸) ارائه الگوهای خوب که در شرایط بسیار نامناسب گناه را ترک کرده‌اند و یا نمونه‌هایی که با ترک گناه به جایی رسیده‌اند (مثل حضرت یوسف علیہ السلام، ابن سیرین و زن فرعون)؛

۹) توجه دادن دانش آموزان در حتمی بودن پاداش الهی در صورت ترک لذت گناهان و توجه دادن دانش آموزان در افزایش ایمان در صورت ترک لذت گناهان؛

۱۰) تبیین دقیق از بحث لذت و انواع آن (جسمی، عقلی، معنوی، خیالی و ...) و بیان اینکه ترک گناه خودش لذت زیادی دارد و لذت حرام احساس لذت‌های حلال را سلب می‌کند؛

۱۱) تأکید بر داشتن ظاهر و پوشش مناسب به دلیل تأثیر ظاهر بر باطن؛

۱۲) ناتوان معرفی کردن افراد گناهکار (مثلاً الغیبه جهد العاجز)، بی حجابی گدائی محبت، تقلب نشانه تنبلی، تکبر نشانه حقارت و ذلت در دین؛

۱۳) لذت‌های حلال مطابق با طبیعت است مثل لذت بردن از زیبایی جنگل بر خلاف لذت‌های حرام که مثل شنا کردن بر خلاف جریان آب هماهنگ با طبیعت نیست، یکی از معانی یسبح لله هم این است که همه در مسیر حرکت به سوی خدا حرکت می‌کنند لذا کسانی که در مسیر خدا هستند موافق با طبیعت هستند و کسانی که خلاف جریان حرکت می‌کنند مخالف با طبیعت، لذت حرام، اضطراب و استرس بعد از لذت را به دنبال دارد (چون مثلاً می‌ترسد کسی او را دیده باشد و لو دهد و ... ولی کسی که از حلال لذت می‌برد، ترس و اضطراب و استرس ندارد و لذتش ماندگار است؛

۱۴) ترویج شعارهای مناسب در مدرسه مثل: الم يعلم بان الله یری؟ و چون از او گشتی همه چیز از تو گشت، در جوانی پاک بودن شیوه پیغمبری است؛

۱۵) معرفی و ترویج مطالعه کتابهای مخصوص گناه و گناه گریزی در ساعت مطالعه؛

۱۶) ترویج فرهنگ استغفار و توبه و تأکید بر قبولی آن و تبیین اینکه ترک گناه راحت‌تر از توبه است (پیشگیری بهتر از درمان است) و نیز تأخیر توبه و استغفار خطراتی را به دنبال دارد؛

۱۷) جمع‌آوری و ارائه بریده‌های روزنامه که نتیجه جرم و جنایت و گناه را نشان می‌دهند به شرط اینکه بد آموزی نداشته باشد؛

۱۸) تشویق دانش آموزان به اینکه در صورت انجام گناه خودشان را جریمه و در صورت اجتناب از گناه خود را تشویق و شاکر خدا باشد، البته با رعایت تناسب بین گناه و جریمه؛

۱۹) تبیین دلیل و فلسفه حرمت گناهان و بیان اینکه اعمال ما در شخصیت ما تأثیرگذار بوده و جزء شخصیت آینده ما می‌شود؛

۲۰) تبیین محاسبه و مراقبه با استناد به آیات و روایات؛

۲۱) از بین بردن زمینه‌های گناه مثل اگر یک زن و مرد در یک اتاق بودند، در را باز بگذارید، پرهیز از تنهایی مطلق، عدم تماشای صحنه‌های محرک، کراهت نشستن بلافاصله در جای زن، موسیقی حرام، انجام ورزش و گرفتن روزه.

شاخص ششم: حیا

هدف:

نهادینه کردن حیا، عفت، نجابت و رفتارهای شایسته در میان دانش‌آموزان که نهادینه شدن آن عاملی در جهت رشد معنوی و اخلاقی بوده و همچنین زمینه‌های گناه را از بین می‌برد.

روش‌ها و راهکارها:

(۱) تبیین:

- سیمای حیا براساس آیات و روایات؛
- بیان آثار و برکات دنیوی و اخروی حیا؛
- بیان عواقب و پیامدهای منفی دنیوی و اخروی بی‌حیائی و ذکر نمونه‌هایی از آفات بی‌حیائی یا فوائد با حیائی (مثل برخی از داستانهای مجله خانواده)؛
- تبیین تفاوت حیا با خجالت و کم‌رویی؛
- بیان اینکه بی‌حیائی موجب افت تحصیلی می‌شود.

(۲) فرهنگ سازی از طریق:

- پرهیز دادن از عوامل بی‌حیائی مثل فیلمهای مستهجن و رمانهای عشقی و توصیه اولیاء دانش‌آموزان به اینکه عوامل حیا را از دسترس فرزندان خود دور کنند (مثل ماهواره، پوشیدن لباس نامناسب توسط پدر و مادر و ...)
- رعایت حیا و جلب منافع، بدین معنا که مثلاً بدترین پسران هم دنبال دختران باحیا و پاک می‌گردند؛
- مقایسه کردن ویژگیهای فرد باحجاب و بی‌حجاب به کمک دانش‌آموزان؛
- توجه داشتن به مسئله تدریج، یعنی: مثلاً در باحجاب کردن بی‌حجابها، ابتدا از چادر شروع نکنیم، بی‌حیائی هم تدریجی صورت می‌گیرد یعنی ابتدا چادر را برمی‌دارند، بعد مانتو را کوتاه می‌کنند، بعد ...
- درخواست از دانش‌آموزان که در مورد حیا و حجاب شعر بگویند یا یک متن ادبی، مقاله کوتاه و ... بنویسند؛
- بیان مصادیق حیا توسط دانش‌آموزان (نه مصادیق بی‌حیائی) مثل پا دراز نکردن در محضر والدین، معلم و ...
- توجه دادن اولیاء دانش‌آموزان به پوشش مناسب خواهر و برادر در خانه و تفکیک اتاقها؛
- اعتدال در رابطه صمیمی پدر و مادر نزد کودکان تا حساسیت درست نشود؛
- مواظبت والدین بر عدم ایجاد زمینه‌های کنجکاوای ناصحیح (مثلاً پرهیز پدر و مادر از روابط نامناسب و فیلمهای مستهجن، ماهواره و ...)
- تحریک عواطف عمومی و غیرت ملی و دینی نسبت به اهداف دشمن از بی‌حیائی جامعه (مثل جریان آندلس که با استفاده از بی‌حیائی و تحریک جنسی توانستند کشور را از دست مسلمانان خارج کنند)؛
- بیان تاریخچه چادر و پوشش در فرهنگ ملی و سنن تاریخی.

- ۳) ذکر مواردی که خدا نسبت به بنده اش حیا می‌کند مثلاً حیا کردن از عذاب زائرخانه خدا، پس انسان باید بیشتر حیا کند؛
- ۴) توجه دادن به اینکه مهم‌ترین نیاز زنان حیا و عفت می‌باشد لذا در دعا گفته شده است (و علی النساء بالحیاء و العفه)؛
- ۵) حریم نگهداشتن معلم و پرهیز او از عوامل بی‌حیایی در رفتار، گفتار و ...؛
- ۶) تعریف و تمجید از فرد با حیا؛
- ۷) توجه دادن با حیا به اینکه تو مورد توجه خدا هستی؛
- ۸) تبیین ارتباط متقابل بین حیا و گناه (انجام کار گناه انسان را بی‌حیا می‌کند و حیا از گناه جلوگیری می‌کند)؛
- ۹) حیا وسیله رسیدن به زیبایی‌هاست (قال علی علیه السلام: الحیاء سبب الی کل جمیل).

شاخص هفتم: صداقت، راستگویی و درستکاری

هدف:

نهادینه سازی صداقت در رفتار و گفتار دانش آموزان بدین جهت که سعادت و نجات انسان‌ها بر پایه راستی (در گفتار و کردار) استوار است و ریشه همه انحرافات در عدم آن.

روش‌ها و راهکارها:

۱) تبیین دقیق صداقت و راستگویی با توجه به آیات و روایات از طریق:

- بیان معنای صداقت و راستگویی و ابعاد آن؛
- بیان آثار دنیوی و اخروی و مادی و معنوی صداقت؛
- بیان عواقب و پیامدهای دنیوی و اخروی و مادی و معنوی دروغگویی؛
- بیان فلسفه حرمت دروغ؛
- تبیین زیبایی صداقت و زشتی دروغ؛
- بیان جایگاه دروغ و خالی بندی و تفاوت آنها با مبالغه و توریه؛
- بیان دقیق موارد دروغ مصلحتی براساس روایات؛
- بیان اینکه مسائلی مثل تقلب، چاپلوسی و ... نیز نوعی دروغ است؛
- بیان مراتب دروغ (مثل اینکه دروغ به خدا و پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم السلام در ماه مبارک رمضان روزه را باطل می‌کند).

۲) فرهنگ سازی برای صداقت از طریق:

- ایجاد امنیت روحی و روانی برای راستگویی و از بین بردن ترس از گفتن واقعیتها؛
- از بین بردن زمینه‌های دروغگویی (مثلاً تکلیف خارج از توان دانش آموز به او داده نشود؛ یا اینکه مهلت مناسب به او داده شود)؛
- رعایت صداقت در گفتار و کردار توسط معلمین (هر چند در ظاهر خلاف مصالح آنها باشد)؛
- ارائه الگوهایی از افراد راستگو در میان خود دانش آموزان یا بزرگان مثل ابوذر غفاری و بیان خاطرات شیرینی از آنها؛
- تخفیف در تنبیه‌ها در صورت راستگویی.

۳) تبیین مسئله جبران راستگویی در نزد خدا و بیان اینکه اگر منفعتی به دلیل راستگویی از بین برود، خدا جبران می‌کند؛

۴) تبیین اینکه خدا به تلاش نمره می‌دهد نه به استعداد، پس نیازی به دروغ گفتن نیست؛

۵) بیان اینکه دروغ نشانه ضعف است و آدم‌های ضعیف دروغ می‌گویند؛

۶) تبیین اینکه دروغ از هر کس که باشد زشت است؛

۷) مسخره کردن دروغ و دروغگو در مدرسه با روش‌های مختلف مثل طنز، کاریکاتور، شعر و ...؛

۸) هشدار به اینکه دروغ در اثر تکرار، تبدیل به عادت می‌شود و عادت‌ها، شخصیت انسان را شکل می‌دهند؛

۹) اگر کسی دروغ گفت، سریع نگوئیم دروغ می‌گویی؛ بلکه بگوئیم شما احتمالاً اشتباه می‌کنید (دقت در به کارگیری واژه‌ها)؛

۱۰) تبیین اینکه دروغ گفتن حرام است ولی گفتن هر چیزی که می‌دانید، لازم نیست (سکوت)؛
۱۱) اعتماد منطقی نسبت به رفتار دانش آموزان؛

۱۲) تبیین دقیق مسئله درستکاری و اتقان در کار بر اساس آیات و روایات از طریق:
➤ بیان معنای دقیق درستکاری و ابعاد آن؛

➤ بیان آثار دنیوی و اخروی و مادی و معنوی درستکاری و اتقان در کار؛

➤ بیان عواقب و پیامدهای دنیوی و اخروی، مادی و معنوی سستی در کار و اهمال کاری.

۱۳) فرهنگ سازی برای درستکاری و اتقان در کار از طریق:

➤ ارائه الگوهایی از افراد درستکار در میان مردم و خود دانش آموزان؛

➤ تشویق دانش آموزان در مقابل درستکاری و اتقان در انجام کارهایشان؛

➤ ارائه الگو از دانشمندان و علمایی که اتقان در کار داشتند مثل حضرت امام خمینی ره؛

➤ امتیاز دادن به فعال بودن در کلاس، تمیز نگهداشتن میز، اتاق، کتاب و ... .

شاخص هشتم: امر به معروف و نهی از منکر

هدف:

تقویت حس مسئولیت دانش آموزان نسبت به خود و دیگران جهت نهادینه کردن فریضه امر به معروف و نهی از منکر.

سیاست‌ها:

- ۱) تغافل و نادیده گرفتن برخی از منکرهای غیر مهم؛
- ۲) تدریج و مراعات مراحل امر به معروف و نهی از منکر (شروع از معروف‌های روزمره و ...)
- ۳) تسهیل مثلاً در کنار نهی از منکر، جایگزین مناسب پیشنهاد شود؛
- ۴) اصرار زیاد نداشتن بر امر به معروف و نهی از منکر.

روش‌ها و راهکارها:

- ۱) تبیین امر به معروف و نهی از منکر و جوانب مختلف آن با توجه به آیات و روایات؛
- ۲) ارائه تعریف صحیح از امر به معروف و نهی از منکر (مانند تفاوت مج‌گیری با نهی از منکر)؛
- ۳) بیان آثار و برکات دنیوی و اخروی امر به معروف و نهی از منکر مانند:
  - درجات معنوی و پادشاهی الهی؛
  - رشد و تکامل فرد؛
  - طولانی شدن عمر انسان؛
  - اصلاح جامعه و مثبت شدن فضای حاکم بر آن؛
  - ارائه تاریخ بی تفاوتی‌ها مثل زمان امام حسین علیه السلام یا مشروطه یا ... و نقش امر به معروف و نهی از منکرهای موفق در تاریخ که سرنوشت ملتی را عوض کرده است.
- ۴) تبیین تقدم مصالح جمعی بر منافع فردی؛
- ۵) به کار بردن واژه‌ها و عبارات زیبا (مانند مهربانی مدنی به جای امر به معروف و ...)
- ۶) فعال کردن دانش آموزان به صورت فردی و گروهی در ارائه راهکارهایی برای امر به معروف و نهی از منکر مانند:

- از دانش آموزان سؤال کنیم اگر گناهی را دیدید و ۳۰ ثانیه فرصت داشتید چگونه نهی از منکر می‌کنید؛
- دانش آموزان را دسته بندی کنیم و از هر گروه بخواهیم راهکار ارائه کنند. مثلاً برای ترک سیگار چه روشی پیشنهاد می‌کنید؛
- تکمیل جملات نیمه تمام (مثلاً منکری را نام می‌بریم و از نفر اول می‌خواهیم یک جمله بگوید و نفر بعد آن را تکمیل کند و ...)

- دانش آموزان را به دو گروه تقسیم می‌کنیم و هر کدام از آنها که با اطلاعات بیشتری در مورد معروف و منکر داشته باشند برنده شناخته شوند؛
  - انشاء، مقاله نویسی و ... در مورد امر به معروف و نهی از منکر؛
  - داستان سازی توسط مربی و دانش آموزان (مانند داستان سازی در مورد شهر بدون امر به معروف و نهی از منکر)؛
  - ارائه گزارش امر به معروف و نهی از منکر دانش آموزان توسط خود آنها به کلاس؛
  - بیان خاطرات دانش آموزان و مربیان در مورد امر به معروف و نهی از منکر و شیوه‌های آن.
- ۷) مشخص کردن یک روز در ماه به نام امر به معروف و نهی از منکر؛
- ۸) بیان نتایج و پیامدهای منکرات و مضرات آنها برای دانش آموزان با ذکر داستان و نشان دادن فیلم و ...؛
- ۹) برگزاری نمایشگاه‌های مختلف از الگوهای موفق امر به معروف و نهی از منکر مانند ابوذر غفاری، بهلول و الگوهای معاصر؛
- ۱۰) لطیفه سازی و طنزپردازی در مورد بی تفاوتی و ترک امر به معروف و نهی از منکر.

شاخص نهم: ارزش علم و اهمیت عالم

هدف:

تبیین اهمیت علم و جایگاه عالم از نظر اسلام و نهادینه سازی علم آموزی در میان دانش آموزان.

روش‌ها و راهکارها:

- ۱) تبیین اهمیت و مراتب علم و جایگاه ویژه علما در اسلام:
  - علم باعث افزایش بهره وری عقل می‌شود؛
  - علم در واقع کشف قوانین حاکم بر نظام خلقت است؛ لذا هر قدر علم رشد کند، دین و خدا نفی نمی‌شود بلکه تقویت می‌شود؛
  - بیان اهداف علم و تفاوت اهداف در علوم مختلف.
- ۲) بیان آثار دنیوی، اخروی، مادی و معنوی علم و مضرات و پیامدهای جهل و نادانی؛
- ۳) یادآوری اینکه علم نزد خدا محبوب است و خدا دانش آموزان را دوست دارد (ان الله يحب بغاه العلم)؛
- ۴) یادآوری اولویت علوم، تبیین شرافت برخی از علوم مثل علوم اسلامی و تفقه در دین بر بقیه علوم (اذا اراد الله بعبد خيراً فقهه فی الدین)؛
- ۵) توجه دین به انواع علوم مانند فیزیک، شیمی و ... و معرفی الگوهای دانشمندان دینی مثل جابر بن حیان، خواجه نصیر و ... در این زمینه؛
- ۶) عنایت ویژه دین به علم و عالم طوری که در روایات چنین آمده است که (لاحسد و لاملق الا فی طلب العلم)؛
- ۷) معرفی علمای بزرگ و موفق و ذکر خاطرات و سرگذشت زندگی علمی آنان؛
- ۸) معرفی برترین‌های علمی مدرسه در صبحگاه و مناسبت‌ها و نصب عکس آنها در مدرسه و نیز ارائه زندگینامه مختصری از آنان و بر پایی نمایشگاه از این افراد؛
- ۹) ایجاد انگیزه برای علم آموزی از طریق:
  - ایجاد احساس نیاز به علم در میان دانش آموزان با ایجاد سؤال و ...؛
  - ایجاد فضایی که از مطالعه لذت ببرد؛
  - تصویر سازی از آینده روشن در صورت تحمل مشکلات علم آموزی و آینده تیره برای عدم علم آموزی و ...؛
  - عدم سختگیری مفرط در درس و تکالیف تا شوق و رغبت از بین نرود؛
  - یادآوری فواید و کاربردهای هر یک از علوم در آینده دانش آموزان؛
  - تبیین اینکه علم آموزی، افزایش بهره وری بیشتر انسان از اصلی ترین ارزش انسانی یک انسان است.
- ۱۰) خاطره گویی معلمانی که تأثیر زیادی روی دانش آموزان دارند و بیان سختی‌ها و مشکلات گذشته آنها در راه تحصیل؛
- ۱۱) قرار دادن ساعت مطالعه در مدرسه و تعیین کتاب‌های ویژه برای مطالعه (البته باید مکان و فضای مناسبی از لحاظ گرما و سرما و امکانات برای مطالعه ایجاد شود)؛

۱۲) برنامه‌ریزی برای نهادینه سازی استفاده بهینه از وقت؛

۱۳) دعوت از افراد موفق آموزشگاه که الان به جایی رسیده‌اند، ایجاد روحیه علم آموزی (تعریف خاطرات و بیان تجارب درس خواندن، ارائه راهکار برای حل مشکلات تحصیل و ...)

۱۴) بیان آثار و برکات احترام به عالم و معلم مثل عاقبت به خیری و ذکر نمونه‌هایی در این زمینه مثل علامه حسن زاده آملی که احترام ویژه‌ای به استاد خود قائل بود و به همین دلیل به مراتب بالای علمی و معنوی دست یافت؛

۱۵) ارائه نمونه‌هایی از کسانی که بر اثر نخواندن درس یا احترام نگذاشتن به معلم عاقبت خوبی نداشته‌اند؛

۱۶) ارزش‌گذاری به تلاش و بیان اینکه موفقیت تنها در گروه استعداد نیست (چه بسا افراد کم استعداد که با تلاش به موفقیت‌های بزرگ رسیدند و بالعکس)؛

۱۷) ایجاد و تقویت رابطه صمیمی بین معلم و دانش‌آموز به شیوه‌های مختلف مانند حضور معلم در اردوها در کنار دانش‌آموزان، پیگیری مشکلات دانش‌آموزان و ...؛

۱۸) تلقین توانمندی در تحصیل علم به ویژه برای دانش‌آموزانی که احساس می‌کنند نمی‌توانند درس بخوانند از طریق ذکر موفقیت‌های کوچک آنها و ...؛

۱۹) تشویق دانش‌آموزان به خواندن دعای مطالعه و نهادینه ساختن آن؛

۲۰) اجتناب از حافظه محوری و اهمیت دادن به فهم مطالب نه حفظ آنها؛

۲۱) معرفی مراکز پاسخگویی به سؤالات دانش‌آموزان؛

۲۲) برنامه ریزی برای پژوهش محوری در فعالیت‌های علمی؛

۲۳) توجه معلمان به اینکه از علما و دانشمندان و مؤلفان آثار علمی با تکریم یاد کنند؛

۲۴) دعوت از نویسندگان موفق و مرتبط با جوان و نوجوان؛

۲۵) گذاشتن مباحثه یک ربعی برای درس‌های کلیدی (البته در صورت امکان)؛

۲۶) معلم شدن موقتی دانش‌آموزان (استفاده از دانش‌آموزان موفق به عنوان استاد یار)؛

۲۷) ترغیب دانش‌آموزان به ضرورت عمل به دانسته‌ها و بیان عواقب دنیوی و اخروی عمل نکردن به آن؛

۲۸) برگزاری مسابقه علمی و ایجاد رقابت بین کلاس‌های هم سطح و سایر مدارس وابسته؛

۲۹) بیان تکنیک‌های موفقیت در تحصیل مثل روش تندخوانی، روش تحقیق، روش مطالعه و ...؛

۳۰) معرفی کتاب‌های مناسب هر سن و هر دوره تحصیلی و تهیه آنها برای کتابخانه مدرسه؛

۳۱) استعدادیابی دانش‌آموزان و هدایت آنها به شکوفایی کردن استعدادهایشان؛

۳۲) درخواست از دانش‌آموز که اسامی آشنایان و فامیل و اهل محله را که با امکانات کم موفق شده‌اند را لیست کند؛

۳۳) معرفی افرادی که در استفاده از وقتشان موفق بوده‌اند مثل افرادی که قرآن را در صف ثانوی و زبان را در صف اتوبوس یاد گرفته‌اند، یا پشت چراغ قرمز زبان خارجه را یاد گرفته‌اند؛

۳۴) ضمن سؤال از هدف دانش‌آموز، به او تفهیم شود که برای رسیدن به این هدف چه برنامه‌ای باید داشته باشد و چه مسیری را باید طی کند؛

۳۵) ایجاد فرصتی که دانش‌آموزان به راحتی بتوانند مشکلات علمی خود را به کمک معلمان حل کنند.

شاخص دهم: نظام اسلامی، ولایت فقیه و تقلید

هدف:

نهادینه سازی اعتقاد و التزام عملی به نظام اسلامی و ولایت فقیه و تبیین ضرورت تقلید.

روش‌ها و راهکارها:

- ۱) تبیین ضرورت قانون‌پذیری انسان و نیاز او به حکومت و حاکم و بیان فواید و آثار وجود رهبر مانند مقایسه کشور بدون رهبر با کلاس بدون معلم و سؤال از دانش‌آموزان در مورد مدرسه بدون مدیر و جامعه بدون رهبر؛
- ۲) بیان دلایل اولویت نظام ولایت فقیه و نقد عالمانه نظام‌های دیگر از طریق:
  - بیان مزایای جامعه اسلامی و نظام ولایت فقیه؛
  - مقایسه رهبران نظام اسلامی و جامعه دینی با رهبران جوامع دیگر؛
  - بیان نقطه ضعف‌های دموکراسی مثل رأی دادن به یک جنایتکار به خاطر فریب مردم مثل بوش و کارادزیچ.
- ۳) بیان نقش‌پذیری ولایت در ارتقاء جایگاه معنوی و عدم پذیرش ولایت در سقوط آن؛ مثل سلمان که با ولایت‌پذیری به جایگاه «منا اهل البیت» رسید و طلحه و زبیر و بنی‌صدر و رجوی که ساقط شدند؛
- ۴) تبیین عوامل عقب‌ماندگی کشورهای اسلامی مانند وجود حاکمان جور و بی‌عرضه و ملتزم بودن مردم به حمایت از حکومت؛
- ۵) برانگیختن غیرت مذهبی و ملی دانش‌آموزان به وسیله بیان مشکلات و تهاجم‌های خاموش و توطئه‌های مخفی و آشکار غرب (مثل مافیای اقتصادی، فرهنگی و دست‌های پنهان پشت پرده)؛
- ۶) مقایسه میان جنگ تحمیلی که در زمان حکومت اسلامی اتفاق افتاد که با پیروزی و سربلندی ایران تمام شد با جنگ‌های ۲۰۰ ساله اخیر ایران که همواره با ذلت و از دست دادن بخشی از خاک ایران به پایان رسیده‌اند. و ذکر مواردی از بی‌عرضگی پادشاهان مثل قرارداد ترکمانچای و ... و بیان روایات موجود در مورد ایران در آخر الزمان؛
- ۷) بیان ضرورت واقع‌نگری افراد نسبت به نظام و پرهیز از ایده آل‌نگری؛
- ۸) تعدیل انتظارات از الگوها و بیان اینکه قرار نیست همه نمره بیست بگیرند؛
- ۹) تفکیک کاستی‌های دولت و ضعف مسئولین از نظام و ولایت فقیه و توجه به اینکه اشتباهات مسئولین به اسم نظام و رهبری تمام نشود؛
- ۱۰) ترسیم زحمات و سختی‌هایی که مسئولین نظام و مردم کشیده‌اند مثل زندان و شکنجه مقام معظم رهبری علیه‌السلام و مسئولین نظام و بسیاری از مردم؛
- ۱۱) تشبیه انتخاب رهبری با انتخاب‌های دیگر مثل انتخاب رئیس‌جمهور توسط پارلمان و نیز تبیین اینکه انتخاب رهبر توسط خبرگان همانند انتخاب مسئول نظام پزشکی توسط پزشکان است زیرا پزشکان بهتر می‌توانند تشخیص دهند که چه کسی بهتر است؛

- ۱۲) پشتیبانی از نهادهای انقلابی و بازوان اصلی نظام مثل سپاه، بسیج، شورای نگهبان و ...؛
- ۱۳) ذکر موفقیت‌ها و توانمندی‌های نظام و کشور با توجه به تمام موانع، مشکلات و محدودیت‌ها از طریق:
- مقایسه وضعیت کشور در قبل و بعد از انقلاب و بیان اینکه کجا بوده‌ایم و به کجا رسیده‌ایم؛
  - ذکر موفقیت‌های بازسازی کشور به صورت مستقیم و غیرمستقیم؛
  - برگزاری نمایشگاه مصور از توانمندیها و موفقیت‌های کشور؛
  - گردش علمی به اماکن علمی، نظامی و ... و نمایش موفقیت‌های ایران مثل موفقیت‌های هسته‌ای، پزشکی، سد سازی، ساخت هواپیما، ماهواره و ...؛
- ۱۴) احترام به سُمبل‌های مقاومت و دفاع مقدس و دعوت از آنها برای بیان خاطرات و ... در مدرسه؛
- ۱۵) یادآوری اینکه هر فرد چه وظیفه‌ای نسبت به نظام دارد و سؤال از اینکه هر کدام از ما چه کاری برای انقلاب و نظام کرده‌ایم. در این زمینه می‌توان از دانش آموزان خواست که انشاء و مقاله بنویسند؛
- ۱۶) راه‌اندازی گروه سرود و تواشیح درباره انقلاب و نظام؛
- ۱۷) علاقمند کردن دانش آموزان نسبت به نظام و ولی فقیه از طریق؛
- برپایی مسابقه یا نمایشگاه نامه به مقام معظم رهبری علیه‌السلام؛
  - طرح پرسش انتظار رهبر از ما؛
  - بیان سخن بزرگان و رؤسای کشورهای دیگر درباره امام و مقام معظم رهبری علیه‌السلام؛
  - بیان ساده زیستی مقام معظم رهبری علیه‌السلام و توانمندی‌های ایشان در مواردی مثل مسائل ادبی، هنری، قرآنی، تاریخی، نظامی، سیاسی و ...؛
  - بیان مدیریت جنگ توسط امام علیه‌السلام و مقام معظم رهبری علیه‌السلام و بیان موفقیت‌ها در جنگ تحمیلی با آمار، تصاویر و ...؛
  - ارائه نمونه‌هایی از نامه‌های مردم به امام علیه‌السلام و مقام معظم رهبری علیه‌السلام و بالعکس.
- ۱۸) بیان گفته‌های تلخ مهاجران از وطن و پخش فیلم‌های موجود در این زمینه؛
- ۱۹) تصویر سازی از جامعه بدون حلال و حرام مثل خوردن خون، سوسک، گوشت سگ و ... در برخی از کشورها و تبیین برخی از وحشی‌گریها در غرب در مسائل مادی و ...؛
- ۲۰) تبیین درست معنای تقلید که همان مراجعه به متخصص می‌باشد و سؤال از دانش آموزان در مورد معنا و ضرورت تقلید؛
- ۲۱) تبیین عوارض و پیامدهای عدم رجوع به متخصص و ذکر خاطرات دانش آموزان در عدم رجوع به غیرمتخصص مثل تعمیر رادیو و تلویزیون توسط غیر متخصص و ...؛
- ۲۲) بیان اینکه سازنده هر دستگاهی بهتر از بقیه می‌تواند قوانین مربوط به آن را وضع کند، خدا هم که خالق انسان است بهتر می‌داند که چه قوانینی وضع کند و این قوانین را نیز باید افراد متخصص، استخراج و ارائه نمایند؛
- ۲۳) پرهیز از اینکه هر کس در هر زمینه‌ای به ویژه مسائل دینی نظر دهد چون دین و فهم آن نیز تخصص می‌خواهد و هر کس نمی‌تواند در مورد آن نظر دهد.